

TECHNOLOGIES FOR DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN ENGLISH

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12506312>

Gafforova Durdona Gaffarovna

University of Business and Science.

Til va adabiyot ta'limi kafedrası o'qituvchi

Annotatsiya

Ushbu javobda ingliz tilini o'rgatish misolida o'quvchilarning leksik kompetentligini rivojlantirishga doir zamonaviy yondashuvlar ko'rib chiqiladi. Kommunikativ kompetentlikning shakllanishi va leksik resurslarni ishlatish kabi asosiy tushuncha va metodlar muhokama qilinadi. Leksik kompetentlikning kommunikativ kompetentlikning tilshunoslik qismiga integratsiyasi ahamiyatini ta'kidlaydi va leksik kompetentlikning turli darajalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar

leksik kompetentlik, kommunikativ kompetentlik, ingliz tilini o'rgatish, zamonaviy texnologiyalar, chet tillarni o'rgatish, kasbiy leksika, terminologik lug'at, til kompetentsiyasi.

Annotation

This response discusses modern approaches to developing lexical competence in students, exemplified by English language teaching. It discusses key concepts and methods, including the formation of communicative competence and the use of lexical resources. The response also emphasizes the importance of integrating the lexical component into the linguistic component of communicative competence and examines various levels of lexical competence formation.

Keywords

lexical competence, communicative competence, English language teaching, modern technologies, foreign language teaching, professional vocabulary, terminological dictionary, language competence.

Аннотация

В этом ответе рассматриваются современные подходы к развитию лексической компетентности учащихся на примере обучения английскому языку. Обсуждаются основные концепции и методы, включая формирование коммуникативной компетентности и использование лексических ресурсов. Ответ также

подчеркивает важность интеграции лексического компонента в лингвистическую составляющую коммуникативной компетентности и рассматривает различные уровни формирования лексической компетентности.

Ключевые слова

лексическая компетентность, коммуникативная компетентность, обучение английскому языку, современные технологии, обучение иностранным языкам, профессиональная лексика, терминологический словарь, языковая компетентность.

Kirish

Ingliz tilida ibtidoiy maktab o'quvchilarining leksik kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari. Ma'lumki, zamonaviy oliy ta'lim tushunchasi ta'lim madaniyatini umumiy madaniy va kasbiy asosiy kompetentsiyalar to'plami asosida tashkil etishni o'z ichiga oladi, bu esa faoliyatning mos sohalarida zarur. Zamonaviy sharoitlarda o'quvchilarga qaratilgan vazifalar barcha nutq faoliyatlari turlarini egallash, shuningdek kasbiy kommunikatsiya ko'nikmalarini egallash asosida kasbiy lug'at asosida shakllanadi. Universitet bitiruvchisiga qaratilgan bu talablar kelajakdagi mutaxassislar orasida kasbiy va kommunikativ kompetentlikning yuqori darajasini shakllantirishga qaratilgan, bu esa chet tilida kasbiy lug'atni egallashsiz ehtimol emas.

Chet tilidagi leksik kompetentlik kasbiy va kommunikativ kompetentlikning tilshunoslik asosidir. Ular dinamik birlamchi sifatida ko'rib chiqilishi mumkin: leksik kompetentlik o'quvchilarning kommunikativ faoliyati jarayonida shakllanadi va leksik kompetentlikning rivojlanishi bilan takomillashtiriladi, ya'ni ularning shakllanishi o'zaro bog'liq. Kasbiy leksik kompetentlik butun tushuncha sifatida tasavvur qilinadi, bu esa o'quvchilarning mos lug'atni, uning asosida shakllangan ko'nikma va kompetentsiyalarni, bilim nutq tajribasini turli xil holatlarda, ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga aloqador ravishda qo'llash qobiliyatini ifodalaydi.

MATERIAL VA METODLAR

Leksik kompetentlik bu o'quvchilarning so'zning kontekstual ma'nosini aniqlash, uni boshqa tillar bilan solishtirish, shunda biror millatning madaniyatiga xos milliy xususiyatni ajratish qobiliyatidir. Lug'at egallash chet tilini o'rgatish kontekstida tizimli shakllantiruvchi qiymatga ega. Bu odamlar ushbu ma'nolarni ishlatib bir-biriga murojaat qilish asosida yaratiladi. So'z tushunish va so'z ishlatish leksik vositalar yordamida g'oya shakllantirish, shakllantirish va loyiha ishlab chiqish jarayonlari bilan yaqin aloqada. Leksik komponentning tilshunoslik komponenti kommunikativ kompetentsiyasiga tabiiy integratsiyasi nazarda

tutilganda, oxirgi bu kommunikativ faoliyatning a'zosi bo'lgan chet tilini tushunish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va kompetentsiyalarni o'z ichiga oladi. Buning uchun, tilshunoslikning asosiy tushunchalarining matnini tahlil qilish (metodlar, turlar, matndagi gaplarni bog'lash usullari va h.k.) va ko'nikma va kommunikatsiya ko'nikmalarini to'g'ri bilish, turli sohalar va kommunikatsiya holatlariga nisbatan so'zli kommunikatsiya ko'nikmalarini asta-sekin shakllantirish kerak. Kommunikativ kompetentlik bu nutq kompetentsiyasini nutq o'zaro ta'sir kontekstlarida amalga oshirish qobiliyatidir, bu esa ijtimoiy xulq-odob normalarini va ifodaning kommunikativ maqsadini hisobga oladi.

Kommunikativ kompetentlik shakllanish jarayonida bosh komponent nutq (kommunikatsiya) ko'nikma va qobiliyatlari hisoblanadi, bu esa barcha nutq faoliyatlari turlarida ifoda etish va ko'nikmalarni o'z ichiga oladi. Leksik - barcha nutq faoliyati tarkibiy qismi sifatida e'tiborga sazovor bo'lgan komponent, bu esa chet tilini o'rganishda juda yuqori korrelatsiyalar paydo bo'lishini tasdiqlaydigan tadqiqot natijalariga asoslangan. Lug'at bu so'zlar va ularning funksional ravishda o'xshash leksik birliklarning kombinatsiyalaridan iborat. Ikkinchisi, narsalar, voqealar, ularning xarakterlarini nomlashga qodir so'zlar, mustahkam ifodalar yoki boshqa tilshunoslik birliklari, shunda "leksik birlik" va "so'z" tushunchalari sinonimlar bo'lib, bu erda ular almashtiriladilar. Kasbiy adabiyot kasbiy lug'at uchun asos bo'lib xizmat qiladi, va o'quvchilar kasbiy sohada, ularning ixtisoslashuviga oid sohada, asosan terminlardan iborat lug'atni egallash haqida gapiradilar. Ushbu maqola kontekstida "terminologik lug'at" tushunchasini tushuntirish muhim, bu qoidatda bitta ma'noni ega bo'ladi va kasbiy faoliyat sohasida qo'llaniladi, bu esa kontekstdan qat'iy nazar, aniq tushunchalarni beradi. Aniq tushunchalar va leksik komponentga e'tibor berish asosida tilshunoslik asosidagi kommunikativ kompetentsiyaning tilshunoslik asosini ajratish kerak, bu esa "til kompetentsiyasi" va "leksik kompetentsiya" tushunchalarini semantik jihatdan farqlashtirish kerak. An'anaviy tafsir bo'yicha, til kompetentsiyasining mohiyati ma'lum elementlarning o'zaro bog'liq to'plamidir.

Til kompetentsiyasi faoliyat (kommunikatsiya) jarayonida amalga oshiriladigan bilim, ko'nikma va kompetentsiyalar to'plami sifatida aniqlanadi, bu esa shaxsiy kommunikatsiya vazifalariga mos ravishda axborotni o'zgartirish qobiliyatini, til tahlil va sintez qoidalari to'plamini o'z ichiga oladi. Gap qurish va tahlil qilish birliklari til tizimini kommunikatsiya maqsadlari uchun ishlatishga imkon beradi. Til kompetentsiyasidan farqli o'rab, leksik kompetentlik bu leksik bilim, ko'nikma va kompetentsiyalar to'plamidir, bu esa o'quvchilarning so'zning kontekstual ma'nosini topish, uning ma'nosini ikki til bilan solishtirish va so'zni

mos kontekstda ishlatish qobiliyatini belgilaydi. Boshqa soʻzlar bilan aytganda, bu oʻquvchilarning lugʻat egallash harakatlari bilan leksik birliklarning tashkil etilishi va oʻzaro bogʻliqligi; bu leksik birlikning maʼnosini, grafik tuzilishini va talaffuzini bilish, soʻzning grammatik shakllarini va boshqa leksik birliklar bilan bogʻlanish qoidalari bilan tanishishdir.

Xulosa

Xulosada, biz oʻquvchilarning leksik kompetentligini rivojlantirishning ahamiyatini taʼkidlaymiz, bu chet tilini oʻrgatish jarayonida amalga oshiriladi. Maqolada keltirilgan zamonaviy yondashuvlar va metodlar oʻquvchilarning kommunikativ kompetentligini shakllantirishga va leksik resurslarni samarali ishlatishga imkon beradi. Biz leksik kompetentlikning chet tilini oʻrgatish jarayonidagi asosiy element ekanligiga eʼtibor beramiz. U oʻquvchilarning kommunikativ xatti-harakatini erkin va samarali qiladi, kiruvchi maʼlumotni toʻliq tushunish va faollashtirishga yordam beradi. Leksik kompetentlikning yuqori darajasini erishish uchun, oʻquvchilarning oʻz leksik mahoratlarini shakllantirish va rivojlantirishga yordam beradigan zamonaviy metodlar va yondashuvlarni ishlatish zarur. Bu, oʻquvchilarning leksik mahoratlarini faollashtirishga va turli kontekstlarda qoʻllashga yordam beradigan turli oʻquv materiallari, metodlar va texnologiyalarni ishlatishni oʻz ichiga oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ashurova D. U., Galiyeva M. R. Cultural linguistics - Toshkent: VneshInvestProm, 2019.
2. Jurazoda M.I. UNIVERSAL EDUCATIONAL ACTIONS: A MODERN APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COGNITIVE ABILITIES. CRJP 2024, 5, 41-45. <https://doi.org/10.37547/pedagogics-crjp-05-05-08>
3. Жураева М. «Обзор методичек и пособий по преподаванию языкознания и литературы до 2000» //Boshlang 'ich sinf o 'quvchilarida universal ta'lim faoliyatini shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirish nazariyasi va amaliyoti Xalqaro onlayn ilmiy-amaliy konferensiya. - 2023. - С. 331-333.
4. Alaudinova D. R. Technology of teaching languages, Multidisciplinary peer reviewed JournalNX, 11.10. 2020.
5. Журазода М.И «Методологические основы универсальных учебных действий.» (2024). Retrieved 2 April 2024, from <https://research-edu.com/index.php/conf1/article/view/62>